

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystenhoitaja

Elli Auvinen ja Elisa Härkönen

Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuus - Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Elli Auvinen ja Elisa Härkönen

Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuus- kuvaileva kirjallisuuskatsaus, 37 sivua, 3 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Hoitotyön koulutusohjelma

Terveydenhoitaja

Opinnäytetyö 2019

Ohjaaja: Yliopettaja Anja Liimatainen, Saimaan ammattikorkeakoulu, työelämäohjaaja toimintayksikön esimies Virpi Hakuli, Eksote

Suomessa kliinisen asiantuntijan rooli ja työnkuva hoitotyössä ovat vielä epäselviä. Kliinisen asiantuntijan osaamista tulisi hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti sairaanhoitopiireissä. Kliiniset asiantuntijat työskentelevät pääosin itsenäisesti poliklinikan vastaanotoilla erikoissairaanhoidossa.

Tämän kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta sekä työn edellyttämää osaamista. Kirjallisuuskatsaukselle asetetut tutkimustehtävät olivat: kuvata hematologisen sairaanhoitajan työn edellyttämiä osaamisvaatimuksia ja kuvata hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuuden kehittymisen tarpeita. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineisto koottiin jo tutkitun tiedon pohjalta. Opinnäytetyössä käytetty aineisto haettiin manuaalisesti kirjastosta sekä sähköisesti eri tietokannoista. Aineisto koostui yhteensä 15 julkaisusta. Aineisto analysoitiin deduktiivisella sisällönanalyysin menetelmällä.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan kuvata keskeisiä hoitotyön kliinisen asiantuntijuuden ominaispiirteitä. Näitä ovat pitkä työkokemus, vahva teoretiedon hallinta ja soveltaminen, potilasohjaus ja yhteistyö moniammatillisessa tiimissä. Toimiminen kliinisenä asiantuntijana edellyttää korkeaa koulutusta ja kiinnostusta kehittää omaa osaamista ja toimintamalleja. Asiantuntijuuden kehittymisen tueksi tarvitaan riittävä perehdytys sekä työnkuvan ja roolien selkiinnyttämistä. Kliinisen asiantuntijan työnkuva nähtiin myös kuormittavana.

Asiasanat: kliininen asiantuntija, sairaanhoitaja, asiantuntijuus, osaaminen

Abstract

Elli Auvinen, Elisa Härkönen

Expertise of haematology nurse, 37 pages, 3 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Nursing

Public health nurse

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Ms Anja Liimatainen, Principal Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences, work supervisor of the functional unit Virpi Hakuli, South Karelia social and health care district Eksote

The role and job description of a clinical specialist is still unclear. The expertise of the clinical specialist should be utilized as widely as possible in the hospital districts. Clinical experts mainly work independently in outpatient clinics in specialized medical care.

The purpose of this descriptive literature review was to describe the expertise of the haematology nurse and the skills required for the job. The research questions of the literature review were: Describe the competence required for the job of a hematologic nurse, and to describe the needs development of the expertise of haematology nurse. The thesis was carried out as a descriptive literature review. The material was compiled in the basis of the researched data. The material retrieved manually from library and from electronic databases. The material consisted of 15 publications. The material was analysed using the deductive content analysis method.

The findings of the study revealed many features of expertise. Those were work experience, strong theoretical knowledge and its application, patient education and collaboration in a multi-professional team. A clinical specialist is highly educated and interested in developing their knowledge and operations models. In study it is important to improve job orientation further and to clarify the job description.

Keywords: clinical specialist, nurse, expertise, competence

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Sairaanhoitajan asiantuntijuus	5
2.1	Sairaanhoitajan osaaminen	5
2.2	Sosiaali- ja terveydenhuollon geneeriset osaamistarpeet	9
2.3	Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen kehittyminen	10
2.4	Asiantuntijuus hoitotyössä	12
3	Hematologisen sairaanhoitajan osaaminen	13
3.1	Hematologia	13
3.2	Hematologisen sairaanhoitajan kokemuksia.....	14
4	Opinnäytetyön tarkoitus	16
5	Opinnäytetyön toteutus	16
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	16
5.2	Aineiston keruu	17
5.3	Aineiston analyysi	21
6	Tulokset	22
6.1	Hematologisen sairaanhoitajan työ osaamisvaatimukset.....	22
6.2	Hematologisen sairaanhoitajan kehittymisen tarpeet	24
7	Pohdinta.....	25
7.1	Tulosten tarkastelu.....	25
7.2	Eettiset näkökohdat sekä luotettavuus.....	26
7.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaihe	27
	Lähteet	28

Liitteet

Liite 1 Analyysiin käytetty aineisto

Liite 2 Hematologisen sairaanhoitajan työn edellyttämät osaamisvaatimukset

Liite 3 Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuuden kehittymisen tarpeita

1 Johdanto

Sairaanhoitaja nähdään hoitotyön asiantuntijana, joka työskentelee erilaisissa toimintaympäristöissä tavoitteena potilaiden hoitaminen. Sairaanhoitajan työtä ohjaa näyttöön perustuva tieto, jonka avulla hän suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa hoitotyötä potilaiden hyväksi. Hän osaa toimia johtavassa asemassa moniammatillisessa tiimissä ja jakaa asiantuntemustaan myös muille. Hoitotyön kehittäminen on osa sairaanhoitajan työnkuvaa, jolla ylläpidetään ja edistetään väestön terveyttä. (Eriksson ym. 2015, 11.)

Hoitotyön kliinisen asiantuntijan työnkuvaan kuuluu muun muassa kliinistä työtä, kouluttamista, konsultaatiota, johtamista ja kehittämistä (Viholainen 2018,19). Kliininen asiantuntija työskentelee näyttöön perustuvan tiedon mukaisesti, sekä soveltaa sitä työnkuvaansa. Asiantuntijuus kehittyy työkokemuksen ja kouluttautumisen kautta. (Salo 2017, 13-14.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta ja työn edellyttämää osaamista. Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä ja koota tietoa hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuudesta. Kootun tiedon avulla nähdään, millaista osaamista hematologisena sairaanhoitajana työskentely edellyttää. Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta käsittelevää opinnäytetyötä ei ole aiemmin tehty, joten sille oli tarve. Kootun tiedon avulla voidaan kartoittaa hematologisen sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia sekä löytää mahdollisia kehittymisen kohteita asiantuntijuudelle.

Opinnäytetyön ansiosta pystymme arvioimaan omaa ammatillista kasvua ja osaamista. Pystymme myös tulevaisuudessa ammattilaisina arvioimaan omaa osaamistamme ja sen kehittymistä.

2 Sairaanhoitajan asiantuntijuus

2.1 Sairaanhoitajan osaaminen

Sairaanhoitaja on hoitotyön ammattilainen. Sairaanhoitajan ammattinimikettä käyttää vain tutkinnon suorittanut laillistettu sairaanhoitaja. Työhön sisältyy

väestön sairauksien ennaltaehkäisy, parantaminen ja terveyden edistäminen. (Saimaan ammattikorkeakoulu 2019.) Osaaminen lähtee aina koulutuksesta. Sairaanhoidajakoulutuksessa vaaditaan 210 opintopisteen opintoja, mikä tarkoittaa kolmen ja puolen vuoden opintokokonaisuutta. EU- direktiivin ja kansallisen lainsäädännön mukaan sairaanhoitajan koulutus on vaatimustasoltaan samankaltaista eri Euroopan maissa.

Suomessa jokaisessa ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajan vähimmäisoppimääränä on 180 opintopistettä, joista 30 opintopistettä on syventäviä opintoja. Suomessa sairaanhoitajaksi voi opiskella monissa ammattikorkeakoulussa eri puolilla Suomea. (Sairaanhoidajat 2014.) Koulutuksen sisältöön kuuluu teoretiedon lisäksi käytännön harjoittelujaksoja, jossa opittua tietoa ja taitoa sovelletaan käytäntöön. Suomessa sairaanhoitajatutkinto sisältyy terveydenhoitajien, kättilöiden sekä ensihoitajien koulutukseen. Yhteiskunnassa ja terveydenhuollossa meneillään olevat muutokset on syytä ottaa huomioon hyvissä ajoin sairaanhoidajakoulutuksessa. Näin pystytään takaamaan laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut sekä tehokas hyvä hoito. (Eriksson ym. 2015, 15-16.)

Sairaanhoidajan toimintaa ohjaavat monet oikeudelliset normit, moraalinormit sekä kansainväliset sopimukset. Sairaanhoidajan työtä ohjaavien lakien tarkoituksena on hyvä potilasturvallisuus, kehittää sekä terveydenhuollon palveluja että terveydenhuollon järjestelmän toimivuutta. (Kassara ym. 2005, 17.) Sairaanhoidajan osaaminen sisältää hoitotyön toteuttamista ja kehittämistä. Tavoitteena on terveyttä edistävä, ylläpitävä, kuntouttava, sairauksia ehkäisevä ja parantava työote. (Sairaanhoidajat 2014.) Tietopohja on hyvin moninainen, ja se koostuu laajalti terveys- ja hoitotieteistä, ihmisen anatomian- ja fysiologian tietämyksestä ja tietoisuudesta työtä ohjaavista lainsäädännöistä. Edellytyksenä on tuoda teoretieto käytännön työhön. Jatkuva lääke- ja hoitotieteen kehitys, uudet tutkimustulokset ja palvelurakenteen muutokset voivat olla haaste sairaanhoidajan osaamisen ajantasaisuudelle. (Eriksson ym. 2015, 11.)

Sairaanhoidajan osaaminen koostuu erilaisista osaamisalueista. Sairaanhoidajat tekevät työssään päätöksiä potilaan terveydestä, mikä vaativat hyvää ammattitaitoa. Osaaminen on jaettu karkeasti kymmeneen alueeseen: eettinen

osaaminen, johtamisosaaminen, teoreettinen osaaminen, terveyden edistämisen osaaminen, kliininen osaaminen, hoitotyöntutkimus- ja kehittämisosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, opetus- ja ohjaus osaaminen, yhteistyöosaaminen ja monikulttuurisen hoitotyön osaaminen. Sairaanhoidajan toteuttama hoitotyö perustuu näyttöön perustuvaan hoitotieteeseen. Hoitotyön on laaja osaamisala, se vaatii myös osaamista humanistieteistä, luonnintieteistä, sosiaalitieteistä ja lääketieteistä. (Kassara ym. 2005, 9-11.)

Teknologian kehittyminen on saanut aikaan sen, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on tarve lisätyölle sekä osaamiselle. Teknologiaan liittyy myös vahvasti kehittynyt digitalisoituminen ja robotisaatio. Nämä yhdessä ovat mahdollistaneet uudenlaisen potilaan ja asiakkaan tukemisen ja hoitamisen niin sosiaalihuollon kuin terveydenhuollon puolella. Robotiikka on mahdollistanut ammattilaisten työn tueksi erilaisia sovelluksia. Pääsääntöisesti digitalisoituminen terveydenhuollossa on sujunut hyvin ja erilaiset digitaaliset sovellukset ovat yleinen osa työskentelyä. Jo nyt käytössä olevat sähköiset palvelut nousevat osaksi suurempaa ja laajempaa sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation kehitystä. Noususuhdanteessa olevan teknologian, digitalisoitumisen ja robotiikan myötä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten pitää tulevaisuudessa omaksua uuden oppimista ja osaamista. (Kangasniemi ym. 2018, 9-10.)

Osaaminen ja osaamisalueet

Ammatillinen osaaminen voidaan määritellä tietojen, taitojen, asenteiden ja minäpystyvyyden kokonaisuudeksi, jonka avulla ammattilainen voi toteuttaa työnkuvaansa. Ammatilliseen osaamiseen kuuluu vankka tietopohja. Tämä tietopohja voidaan jakaa erilaisiin alueisiin sen perusteella, mistä tieto on saatu ja omaksuttu. Formaalityö saadaan itse opiskelemalla teoreettista tietoa. Käytännöstä saatu tieto lukeutuu praktiseen tietoon, ja metakongitiivista tietoa saadaan oman itsearvoinnin ja reflektoinnin kautta. (Kangasniemi ym. 2018, 12.)

Tieto ja taito kulkevat ammatillisessa osaamisessa käsi kädessä. Tiedon avulla ammattilainen ymmärtää toimintatapansa ja miksi eri tilanteessa toimitaan tietyn toimintatavan mukaisesti. Taidot ovat yksi osaamisalue, jonka ammattilainen on

itse oppinut. Hän hyödyntää käyttämään sitä opitun tiedon kautta tehokkaasti toiminnan toteuttamiseen. Osaamisenalueena asenteet määrittävät sen, miten ammattilainen osaa suhtautua erilaisiin tilanteisiin, jos kohteena on esimerkiksi toinen ihminen tai toisenlainen ajattelutapa. Minäpystyvyys puolestaan on rinnastettaessa itsetuntoon sekä itsevarmuuteen, jotka ohjaavat yksilön tietoisuutta kyvyistään ja voimavaroistaan vaikuttaa omalla toiminnallaan ja valinnoillaan tiettyihin asioihin. (Kangasniemi ym. 2018, 12.)

Ammatillinen ja työelämäosaaminen

Työelämäosaamista on yksilön kyky hallita työuraansa sekä toimia työyhteisön jäsenenä ja työelämässä. Työelämässä vuorovaikutustaidot, yhtenäiset pelisäännöt ja ratkaisukeskeisyys ovat työelämäosaamisen ydin. Työelämäosaamisen perusvalmiuksiin lukeutuu kielellinen kommunikointi oman äidinkielen lisäksi myös vieraalla kielellä. (Kangasniemi ym. 2018, 13.)

Työssä tarvitaan myös matemaattisia taitoja sekä teknologian ja tieteen perustietoutta. Ammatillinen osaaminen rajautuu henkilön työtehtävän ja toimialan mukaan. Se on sidoksissa tiettyyn työympäristöön ja - prosessiin, jonka mukaan ammattilainen työskentelee. (Kangasniemi ym. 2018, 13.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten (sote-ammattilainen) osaamiseen on tähän asti lukeutunut erilaisia koulutusohjelmia ja tieteenalojen kokonaisuuksia. Sekä sosiaali- että terveystieteiden osaamisen perusta kytkeytyy lakeihin. (Kangasniemi ym. 2018, 13-14.) Esimerkiksi laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä (559/1994) määrittää, että ammattiaan harjoittavalla henkilöllä on oltava koulutus, riittävä ammatillinen pätevyys sekä muut valmiudet ammattitoiminnan työskentelyyn. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) määrittelee puolestaan sen, että koulutuksen ja tutkintojen pitää vastata työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeita ja kehittää niitä. Koulutus ja tutkinto nähdään lain mukaan ylläpitävänä tekijänä väestön ammatillisessa osaamisessa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.)

2.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon geneeriset osaamistarpeet

Kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia yhdistävänä eli geneerisenä osa-alueena asiakastyöosaamiseen kuuluu asiakaslähtöisyys, jossa vuorovaikutustaidot sekä yksilön tarpeiden ja toiveiden huomioiminen ovat keskeisessä asemassa. Asiakaslähtöisyys on kytköksissä ohjaus- ja neuvontaosaamiseen. Asiakaslähtöisyydessä keskitytään ammattilaisen ratkaisukeskeisyyteen ja päätöksentekotaitoihin. Ammattilaisella pitää olla asiakasta motivoiva työote, jolloin asiakas on tietoinen kantamastaan vastuusta omassa terveydessä. Vuorovaikutustaidot korostuvat eritoten opiskelijan ohjauksessa sekä myös kollegiaalisuuskysymyksissä.

Palvelujärjestelmäosaaminen on asiakastyössä avainasemassa, jotta potilas osataan ohjata oikeiden palveluiden piiriin. Palvelujärjestelmän tunteminen edellyttää erilaisten palveluiden tuntemista niin kunnallisella, yksityisellä sekä kolmannen sektorin tasolla. Ammattilaisen on oltava tietoinen potilaan asiakkuuksista eri toimialoilla ja palveluiden tarjoajilla. Kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia yhdistävänä tekijänä on lainsäädäntö. Lainsäädännön ja etiikan tuntemus asiakastyössä on merkittävä ohjaava käsite, jossa ammattilaisen on oltava tietoinen asiakastyöskentelyä ohjaavista säädöksistä. Tärkeää on tunnistaa lait, jotka liittyvät potilaan asemaan, erilaisten palveluiden tarjoamiseen, tietosuojaa- asioihin sekä ammattihenkilöiden työnkuviin. (Kangasniemi ym. 2018, 69-71.)

Palveluiden ja työn kehittämisaosaaminen

Optimoitu sote- ammattilaisen koulutus- ja osaamisuudistuksen (Kangasniemi ym. 2018) hankkeessa esille nousi sotealan- ammattilaisten tutkimustiedon hyödyntäminen ja tutkimusten oikeaoppinen perusosaaminen. Tutkitun ja näyttöön perustuvan tiedon pitää näkyä käytännön työssä ja olla osana päätöksentekoa. Tiedon pitää kulkea vaivattomasti työntekijöiden ja heidän työnsä välillä. Kasvavan teknologian takia osaamisen tarve tulee olemaan suuressa roolissa robotiikan ja digitalisaation kohdalla. Teknologian osaaminen tulisi huomioida jo koulutusvaiheessa, sillä digitalisaatio näkyy osana työelämää. Ammattilaisilla pitää olla ajantasainen tieto ja taito hyödyntää teknologiaa.

Teknologiaosaamiseen kaivattaisiin lisää täydenniskoulutuksia. Vaikuttavuus, sekä laatu- ja kustannustietoisuus nähdään yhtenä osana sote-ammattilaisen osaamista. Potilaan hoidon seurannan pitää olla osana ammattilaisen työnkuvaa hoidon jokaisessa vaiheessa. Näin pystytään arvioimaan työn laatua ja vaikuttavuutta. Työt pyritään tekemään mahdollisimman ekologisesti, myös luontoa ja ilmastoa ajatellen. Tämä ekologisuus pohjautuu terveydenhuollossa käytettyihin komponentteihin kuten veteen, sähköön ja erilaisiin materiaaleihin, joista syntyy huomattava määrä jätettä. Sote-ammattilaisen on osattava hoitotyön lisäksi ympäristövastuullinen toiminta, jolla pyritään vaikuttamaan ympäristöystävällisten materiaalien valintaan, niiden käyttöön ja oikeaoppiseen kierrätykseen. Ympäristövastuu pystytään liittämään potilaiden hoitamiseen siten, että mahdollisimman vähäisellä ympäristön kuormittamisella on vaikutusta ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. (Kangasniemi ym. 2018, 71- 73.)

Työntekijyyden ja yhteistoiminnan muutososaaminen

Työntekijyysosaamisessa ammattilaisen pitää kiinnittää huomioita itsearvointiin omasta osaamisestaan ja kilpailukyvystään sekä työuransa mahdollisesta kehityksestä. Työntekijyysosaaminen on aina kehitysvaiheessa, jolloin jatkuva lisäkoulutuksen tarve on ilmeinen. (Kangasniemi ym. 2018, 73-74.)

Työskentely on monialaista sosiaali- terveydenhuollossa. Monialaisessa yhteistyöosaamisessa keskeistä on potilaan kokonaisvaltainen hoito, joka jatkuu koko hoitosuhteen ajan aukottomana. Ammattilaisen pitää tuntea ja tunnistaa omat rajansa, jolloin potilaiden oikealainen hoitaminen on mahdollisimman laadukasta. Ammattilaisen pitää osata arvioida potilaiden tuen ja hoidon tarve ja ohjata hänet oikean tuen ja palveluiden piiriin. (Kangasniemi ym. 2018, 73-74.)

2.3 Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen kehittyminen

Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen määritelmä selvitettiin hankkeessa, jonka tarkoituksena oli määrittää EU:n mukaiset ammatillisen osaamisen vähimmäisvaatimukset. Hankkeessa myös kuvattiin sairaanhoitajan osaamista. Nykyisin ja tulevaisuudessa sairaanhoitajakoulutuksessa tulisi huomioida yhteiskunnassa ja terveydenhuollossa tapahtuvat muutokset. Näin pystytään tuottamaan laadukkaita, vaikuttavia ja yhteiskunnan pääomaa lisääviä palveluja.

Monet muutokset palvelurakenteessa ja säädöksissä luovat haasteita sairaanhoitajan osaamiselle. Sairaanhoitajan osaamisvaatimuksiin vaikuttavat väestön ikääntyminen, maahanmuutto ja monikulttuurisuuden lisääntyminen. (Eriksson ym. 2015, 16.)

Sairaanhoitajan työssä käytetään näyttöön perustuvaa tietoa hoitopäätöksissä, yksilön tarpeiden hoitotarpeen arvioinnissa, hoitotyön tavoitteiden määrittämisessä, hoitotoimenpiteiden valinnassa ja tulosten arvioinnissa. Sairaanhoitajalta vaaditaan alansa kehityksen seuranta, valmiutta yhdistää erilaista tietoa päätöksen teossa sekä kriittisyyttä hoitomenetelmiin. Potilasturvallisuuden ydinosaamista ovat etiikka sekä oikeanlainen menetelmien ja prosessien hallinta. Keskiössä potilasturvallisuudessa ja sairaanhoitajan osaamisessa on myös lääkehoidon turvallinen toteuttaminen ja arviointi. Jotta sairaanhoitaja voi edistää yksilön terveyttä, pitää sairaanhoitajan olla tietoinen terveyteen vaikuttavista tekijöistä. (Eriksson ym. 2015, 19.)

Uusien mallien ja toimintatapojen kehittäminen alkaa toiminnalle asetetuista rajoista. Sosiaali- ja terveysala on tarkkaan säädelty ja määritetty ala, mikä tulee ottaa huomioon palveluiden kehittämisessä. Jotta kehittäminen olisi mahdollisimman helppoa, tarvitaan palveluiden kehittämiseen mukaan ihmisiä, jotka uskaltavat poistua mukavuusalueeltaan ja ovat valmiita tekemään muutosta totuttuun. Kehittäminen olisi hyvä pitää irrallaan niin sanotusta päivittäisestä työstä. (Ahonen 2017, 28,30,37.)

Hyvät palvelut ovat helposti kuluttajan saatavilla, ne ovat laadukkaita ja vastaavat tarkoitustaan. Hyvien palveluiden perusta on asiakkaan ja palveluntarjoajan vuorovaikutus. Palvelumuotoilun lähtökohtana ovat yhteiskehittäminen, asiakasymmärrys, interaktiivisuus ja visuaalisuus. Yhteiskehittämisessä palveluita suunnitellaan monesta eri näkökulmasta. Asiakasymmärrys on tärkein osa palvelumuotoilua. Asiakkaan tarpeita, toiveita ja unelmia täytyy ymmärtää ja niihin vastataan laadukkailla palveluilla. Interaktiivisuus mahdollistaa laadukkaan alan kehittämisen ja se luo kehittämiselle rajoja, jotka määrittelevät esimerkiksi budjetin ja aikataulun. Visuaalisten työmenetelmien käyttäminen palvelumuotoilussa helpottaa kehittämistä ja tekee siitä konkreettisempää. Visuaalisessa työskentelyssä ideoita voidaan esittää muun muassa kaavioiden

ja kuvien avulla. Uutta tietoa liitetään aiempiin kokemuksiin ja vanhaan tietoon. Tätä prosessia kutsutaan innovaatioprosessiksi. (Ahonen 2017, 28,30,37.)

2.4 Asiantuntijuus hoitotyössä

Hoitotyössä asiantuntijuutta ovat henkinen, tiedollinen ja taidollinen pääoma. Asiantuntijuutta on yksilöllä ja työryhmällä. Työryhmä tarvitsee asiantuntijuutta taatakseen parasta mahdollista työpanosta. (Jyväskylän yliopisto 2018.) Sairaanhoidaja on hoitotyön asiantuntija, joka toimii erilaisissa työympäristöissä päämääränä potilaiden hoitaminen. Sairaanhoidajan työskentelyä ohjaa näyttöön perustuva tieto. Asiantuntijahoitaja pystyy tunnistamaan potilaan tilassa tapahtuvia muutoksia ja laajentamaan käsitystään suuremmaksi kokonaisuudeksi. (Benner ym.1999, 174.)

Hoitotyössä voidaan hyödyntää myös kokemusasiantuntijuutta. Kokemusasiantuntijalla on henkilökohtainen tai läheisen kokemus tietyn palvelun asiakkaana olemisesta, tai erimerkiksi elämäntilanteesta, sairaudesta tai vammasta. Kokemusasiantuntija pystyy tukemaan asiakasta tavalla, johon koulutettu henkilö ei kykene. (Eksote 2018.)

Taulukosta 1. voi nähdä asiantuntijuuden tyypit ja niiden kriteerit kussakin asiantuntijaroolissa. Hematologia kuuluu erikoissairaanhoidoon, jolloin *kliinisesti erikoistuneet hoitajat* ovat asiantuntijuuden tyypeistä lähimpänä hematologisia sairaanhoidajia. Kuten eri asiantuntijuuden tyyppien kohdalla voidaan nähdä, niissä kaikissa on yhtäläisyyksiä, kuten näyttöön perustuvan tiedon soveltaminen, vahva kliinisen hoitotyön osaaminen ja sen ajantasaisen tiedon ylläpitäminen. Hematologisen sairaanhoidajan roolia voidaan verrata kliinisesti erikoistuneeseen hoitajaan. Kliinisesti erikoistuneilla hoitajilla pitää olla vahva kliininen osaaminen ja näyttöön perustuvan tiedon soveltaminen omalla erikoisalallaan. Vahvana osana osaamista on myös tiedon soveltamis- ja kehittämisosaaminen, johon kirjallisuuskatsauksella pyritään löytämään hematologisen sairaanhoidajan asiantuntijuuden kehittymisen tarpeita. (Jaakkola 2012.)

Asiantuntijuuden tyypit	Kliinisessä työssä toimivat hoitajat	Kliinisesti erikoistuneet hoitajat	Kliinisen hoitotyön asiantuntijat
Osaamisen tavoite	Vahva kliinisen hoitotyön osaaminen työyksikössä Tiedon soveltamisen osaaminen Työ- ja toimintayksikön tuntemus	Vahva kliinisen hoitotyön osaaminen työyksikössä ja erityisosaamista Tiedon soveltamis- ja kehittämisosaaminen Työ- ja toimintayksikön tuntemus	Vahva kliinisen hoitotyön ja kehittämistyöosaaminen toimialalla Tutkimus- ja johtamisosaaminen Palvelujärjestelmän tunteminen
Osaamisen painotus	Kliinisen hoitotyön osaaminen Asiakaskohtainen tiedon käyttö ja soveltaminen Tutkimuksen ja kehittämisen osaaminen ja näiden johtamisenosaaminen Tiedon tuottaminen ja levittäminen toimintayksikössä ja alueella		
Toiminta näyttöön perustuvien (NP) käytäntöjen käyttöönotossa	NP- tiedon käyttö ja soveltaminen hoidossa Asiantuntemuksen ajan tasalla pitäminen ja syventäminen	NP- tiedon käyttö ja soveltaminen omalla erikoisalla NP- tietojen käyttöönoton ohjaus ja tuki työyksikössä Asiantuntemuksen ajan tasalla pitäminen ja syventäminen Tiedon levittäminen	Käytäntöjen yhtenäistäminen toimintayksiköissä ja alueella NP- käytäntöjen kehittäminen, käyttöönoton tuki Tiedon hakeminen, levittäminen ja käytön seuraaminen Asiantuntijuuden kehittämisen tuki Kansallisen ja kansainvälisen kehityksen seuraaminen

Taulukko 1. Asiantuntijuus-toimintamalli hoitotyössä (mukailtu Jaakkola 2012)

3 Hematologisen sairaanhoitajan osaaminen

3.1 Hematologia

Hematologia on erikoisala lääketieteessä. Sen tarkoituksena on hoitaa ja tutkia verisairauksia. Hematologisia sairauksia hoidettaessa hoitajalta vaaditaan erityisosaamista. Sairauden syy voi olla hyvän- tai pahanlaatuinen. Sairaus voi olla myös perinnöllinen. Yleisimmät verisairaudet ovat muun muassa akuutit leukemiat, anemia sekä myelooma. (Terveyskylä 2018.)

Erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan erikoisalojen sairauksien ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, ensihoitoon, päivystykseen ja lääkinnälliseen

kuntoutukseen sisältyviä palveluja (Kuntaliitto 2017). Kunnalla on velvollisuus järjestää kunnassa asuvien henkilöiden mahdollisuus päästä erikoissairaanhoidon. Kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. (Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989.) Erikoissairaanhoito toteutetaan aluesairaaloissa ja yliopistollisissa sairaaloissa. Erikoissairaanhoito muodostuu monista lääketieteen erikoisalueista kuten sisätautien, syöpäsairauksien, keuhkosairauksien, kirurgisten ja ortopedisten sairauksien sekä verisairauksien yksiköistä. Hematologia kuuluu sisätauteihin ja erityisesti vieritautien yksikköön. (Kassara ym. 2005, 19.)

3.2 Hematologisen sairaanhoitajan kokemuksia

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten alueella työskentelee poliklinikalla yksi hematologiaan erikoistunut sairaanhoitaja. Hematologia on moniulotteinen, suppea ja vaativa erikoisala. Hoitajan pitää tietää hematologisista sairauksista ja erilaisista hoitomenetelmistä. Väestön eliniän noustessa hematologiset sairaudet ovat lisääntyneet Suomessa. Eksoten poliklinikalla yksi hoitaja vastaa koko hematologisen poliklinikan toiminnasta. (Silventoinen 2019.)

Hematologisen sairaanhoitajan työnkuvaan kuuluu monia tehtäviä. Sairaanhoitaja toimii potilaiden tukena, sekä ohjaa ja auttaa potilasta selviytymään arjessa sairauden kanssa. Sairaanhoitaja huolehtii potilaiden asioista toimien yhdyshenkilönä lääkäreiden ja muiden instanssien välillä. Työnkuvaan kuuluu lääkärin kanssa vastaanoton pitäminen, ajanvarausten tekeminen sekä tutkimustulosten seuranta. Tuloksista on osattava poimia merkittävät poikkeamat, jotka on esitettävä lääkärille. Tavallisesti potilaat tulevat hoitajan luo lääkärikäynnin jälkeen. Käynnillä hoitajalla on aikaa keskustella potilaan selviytymisestä arjessa sekä muuttuneesta elämäntilanteesta. (Silventoinen 2019.)

Hematologisen sairaanhoitajan työssä pitää olla kannustava ja positiivinen. Työtä tehdään sydämellä ja omalla persoonalla. Jokainen potilas pitää huomioida yksilöllisesti. Työ tuo kokemuksen kautta myös elämästä ymmärrystä siitä, mitä vakava sairaus tuo elämään. Omaisia ei saa unohtaa, myös he tarvitsevat tukea. Hematologisen sairaanhoitajan työ vaatii asiantuntijahoitajan piirteitä. Työ

edellyttää empatiataitoja, hyväksyntää ja ymmärrystä. Sairaanhoidajan pitää osata huomioda, että potilas on fyysis psyykkis sosiaalinen kokonaisuus ja sairastuminen vaikuttaa itse potilaaseen sekä omaisiin. (Silventoinen 2019.)

Sairaanhoidaja tekee yhteistyötä laboratorion, röntgenin, apteekin ja sairaalan osastojen kanssa. Pitkä työkokemus on tuonut keinoja selvittää potilaan asioita eri instanssien kanssa. Monialaisen työryhmän avulla potilasta voidaan auttaa kokonaisvaltaisesti. Päämääränä on, että potilas saa sairaanhoidajalta tukea, kun omat voimavarat ja keinot sairauden kanssa eivät riitä. Sairaanhoidaja tekee useita itsenäisiä päätöksiä ja ratkaisuja potilaan hoitoon liittyen. Hematologisella sairaanhoidajalla pitää olla kykyä ja taitoa keskustella ja tukea potilasta myös saattohoitopäätöksen kanssa. Vuosia kestävä hoitosuhde tekee sairaanhoidajasta ja potilaasta läheisiä. Potilas jakaa sairaanhoidajan kanssa ilot ja surut. Motivoivaa haastattelua voidaan käyttää potilaan kanssa keskusteluissa huomioiden tunnepuoli sairauden eri vaiheissa. (Silventoinen 2019.)

Työnkuvaan liittyviksi haasteiksi ilmeni kiire ja hektisyys. Työ vaatii hyvää stressinsietokykyä. Etelä- Karjalan keskussairaalan hematologian lääkäriin vastaanottoja on kaksi ja niihin ajat ovat ajoittain päällekkäin, jolloin hoitajan luokse tulee jonotusta. Hoitajan aikaa kuluu paljon kirjauksiin, hoitoaikojen varauksiin ja lääkkeiden tilauksiin. Hematologiassa lääkkeiden kehitys on ollut nopeaa ja uusia lääkkeitä tulee lisää markkinoille. Uusiin lääkkeisiin tutustuminen vaatii hoitajalta tarkkaa perehtymistä sekä tietoa niiden käyttötavoista, vaikutuksista ja sivuoireista. Työkokemuksen avulla työtä pystyy suunnittelemaan ja ennakoimaan pidemmälle. Yhteyden saaminen hematologian poliklinikalle on joidenkin potilaiden mielestä hankalaa. Yhteyttä on otettava puhelinkeskuksen kautta jättämällä soittopyyntö hoitajalle, mutta hematologian poliklinikalla on tehty poikkeus. Potilaat, joilla on hoidot menossa, saavat hoitajan suoran puhelinnumeron. Potilaat voivat soittaa sairaanhoidajalle virka-aikana ilman aikarajoitusta. Kaikille numeroa ei voi antaa, koska hoitajan puhelinliikenne kasvaisi liian suureksi. (Silventoinen 2019.)

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden hematologinen sairaanhoidaja on suorittanut hematologian erikoistumisopinnot vuonna 2004. Sairaanhoidaja osallistuu vuosittain alan hoitajien ja lääkäreiden koulutuspäiville.

Koulutuspäiviltä saa ajantasaista tietoa sairauksista ja lääkityksistä. Hematologiassa tapahtuu hoitomuutoksia jatkuvasti. Hematologiaan ei ole tarjolla lisäkoulutusta muutoin sen suppeuden vuoksi. (Silventoinen 2019.)

Kehittämisehdotuksia ei ole tullut potilailta tai omaisilta hoitajan lähes 20 työvuoden aikana. Potilaat ja omaiset ovat olleet pääasiassa tyytyväisiä saamaansa palveluun. Muutosta ja kehitystä on tapahtunut toimintatavoissa vuosien aikana. Potilaat, jotka kokevat vastaanotolla käymisen positiivisena asiana tulevat mielellään vastaanotolle, koska siellä heistä pidetään huolta. Potilaat kokevat, että vastaanotolla saa puhua sairaudesta ilman rajoitteita. (Silventoinen 2019.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta ja työn edellyttämää osaamista. Opinnäytetyön tavoitteena oli koota tietoa mitä hematologisen sairaanhoitajan työnkuvaan kuuluu ja mitä se vaatii. Kootun tiedon avulla voitiin kartoittaa hematologisen sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia sekä löytää mahdollisia kehittymisen kohteita asiantuntijuudelle.

Tutkimustehtävät olivat:

1. kuvata hematologisen sairaanhoitajan työn edellyttämiä osaamisvaatimuksia
2. kuvata hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuuden kehittymisen tarpeita

Kirjallisuuskatsausta Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitoksen kirjallisuuskatsaus voi hyödyntää palveluidensa kehittämisen tukena. Opinnäytetyö auttaa jäsentämään ja ymmärtämään hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta tarkemmin laajemmasta ja näkökulmasta.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleiskuva aiheesta, ja se on tavallisimmin käytetty kirjallisuuskatsausten tyypeistä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa

tutkittava ilmiö kuvataan laajasti, ja tarvittaessa luokitellaan ja rajataan ilmiön ominaisuuksia. (Salminen 2011.)

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus auttaa ymmärtämään hematologisen hoitajan osaamiseen ja asiantuntijuuteen liittyviä lähtökohtia erikoissairaanhoidossa yksilön ja tieteen tasolla. Aineisto kerättiin jo tutkitun tiedon pohjalta. (Kylmä & Juvakka 2007, 46.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää tutkimuskysymykset, joihin valitun aineiston perusteella tuotetaan kuvaileva ja laadullinen vastaus. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on etsiä vastauksia asetettuihin kysymyksiin. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimusmenetelmässä kootaan aikaisempaa tietoa, sekä kuvaillaan ja jäsennellään tietoa tarkastelua varten. Aineiston valinnan tukena voidaan käyttää taulukointia, joka jäsentää valittua aineistoa. Aineisto kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen kerätään aikaisemmista tieteellisistä julkaisuista, mitkä vastaavat parhaiten asettamiin tutkimustehtäviin. Valikoidut aineistot haetaan erilaisista elektronisista tietokannoista tai manuaalisesti. Olennaista on, että aineiston valintaa ohjaavat tutkimuskysymykset. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston haku on vapaamuotoisempaa, eikä se ole aina sidoksissa rajattuihin hakusanoihin tai kieli- ja aikarajauksiin, toisin kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Edellä mainituista rajauksista voidaan tarvittaessa poiketa hakuprosessin aikana, jos se auttaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Kangasniemi ym. 2013, 291-295.)

Viimeinen osio kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on saatujen tulosten tarkastelu. Osio sisältää sisällöllisen ja menetelmällisen pohdinnan lisäksi myös etiikan ja luotettavuuden arvioinnin. Tämän tarkoituksena on tiivistää ja koota aineistosta saadut tulokset. (Kangasniemi ym. 2013, 297.)

5.2 Aineiston keruu

Kirjallisuuskatsauksen aineistona käytettiin aikaisempia tieteellisiä tutkimuksia aiheesta. Kirjallisuuskatsaukseen valitut aineistot löytyivät Medic, EBCO, Google Scholar tietokannoista sekä manuaalisella haulla. Opinnäytetyössä hyödynnettiin suomenkielisiä aineistoja kuten väitöskirjoja, Pro gradu-

tutkimuksia ja ylemmän AMK:n kirjallisuuskatsauksia. Manuaalisesti aineistoa löytyi hakemalla lähteitä jo löydettyjen aineistojen lähdeluetteloista. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten hematologiselta sairaanhoitajalta saatu henkilökohtainen tiedoksianto toi aineistoon nykypäivän näkökulman hematologisen sairaanhoitajan työnkuvaan.

Kirjallisuuskatsauksen aineistoa haettiin Suomenkielisillä hakusanoilla *asiantuntijuus, asiantuntija, ammattilainen, sairaanhoitaja, osaaminen, pätevyys, koulutus, roolit, hematologia, verisairaudet, asiakaslähtöisyys, kehittäminen, erikoissairaanhoito, kliininen hoitotyö, hoitotyö*. Käytimme hauissa pääasiassa Boolean operaattoria AND. Englanninkielisistä aineistoa haettiin EBSCO-Academic Search Elite tietokannasta. Englanninkielisen aineiston hakuun käytettiin hakusanoja *competent, professional, expert, qualification, hematology, registered nurse, specialized medical care*. Englannin kielisten hakusanojen löytämiseksi hyödynnettiin MOT-sanakirjaa. Kaikilla edellä mainituilla hakusanoilla ei löytynyt opinnäytetyöhön sopivia tutkimuksia. Taulukosta 2. löytyvät hakusanat, joilla opinnäytetyön aineisto löytyi.

Aineistoa haettiin alustavasti keväällä ja syksyllä 2018. Alustavan tiedonhaun perusteella todettiin, että hematologisen sairaanhoitajan työnkuvasta ja osaamisesta oli käytettävissä vain vähän tutkittua tietoa. Varsinainen aineiston tehtiin keväällä 2019. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset löytyvät liitteestä 1. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui yhteensä 15 aineistoa ennen analyysia. Kirjallisuuskatsauksen sisällönanalyysi on deduktiivista eli teorialähtöistä, siinä analysoidaan aineistoa, joka pohjautuu aikaisempaan tutkimustietoon. Jos aineistosta löytyy uutta luokittamatonta tietoa, ja luokittelu on mahdollista, silloin analysointi on abduktiivinen. (Tampereen teknillinen yliopisto 2018.) Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten osalta toimintayksikön esimies Virpi Hakuli ja hematologinen sairaanhoitaja Erja Silventoinen.

Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten kriteerit olivat:

- tieteelliset julkaisut
- Pro gradu-tutkimukset
- väitöskirjat

- ylemmän amk opinnäytetyöt
- alkuperäistutkimukset
- Julkaisut vuosilta 2005-2019
- Julkaisut, joiden kieli on suomi tai englanti
- Julkaisut, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin

Tietokanta	Hakusanat	Kieli/vuosi	Tulosten lukumäärä	Hyväksytty mukaan
Medic	hemato* AND sairaanhoidaj* AND osaam*	Kaikki kielet v. 2005-2018	1	1
	sairaanhoid* AND asiantuntij*	Kaikki kielet v. 2010-2018	98	2
	sairaanhoid* AND erikois*	Kaikki kielet v. 2005-2006	29	1
	hoitoty* AND asiantuntij*	Kieli Suomi v. 2006-2018	167	2
	sairaanhoid* AND polikliin*	Kieli Suomi v. 2005- 2019	48	1
EBSCO- Academic Search Elite	competence* AND nurse* AND expert*	Kaikki kielet v. 2010-2019 Koko teksti	96	1
	clinical* nurse*, specialist* role*, myeloma*	Kieli Englanti v. 2010-2019	1,111	1
Google scholar	Kliinisen hoitotieteen asiantuntija	Kaikki	6510	1
Manuaalinen haku				5

Taulukko 2. Aineiston hakujen tulokset

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysointiin käytettiin deduktiivista sisällön analyysia. Deduktiivinen sisällönanalyysi on teorialähtöistä. Teorialähtöinen analyysi nojautuu valmiiseen malliin tai teoriaan. Aikaisempi tieto ohjaa aineiston analyysia. (Tampereen teknillinen yliopisto 2018.) Analysoinnin vaiheet olivat: 1) analyysirungon valinta ja muodostaminen, 2) aineiston pelkistäminen, 3) aineiston ryhmittely alaluokkiin ja 4) yläluokkien ja pääluokkien muodostaminen. (Kylmä & Juvakka 2007.)

Analyysirungoksi muotoutui OKM:n, Edupalin ja Sote Peda 24/7:n yhteistyöllä laatiman yleissairaanhoitajan (180op) osaamisvaatimukset ja sisällöt työpaketti (Savonia 2019). Analyysinrunnon pääluokat on nimetty sairaanhoitajan osaamisvaatimusten pohjalta. Opinnäytetyön aineisto löytyy liitteestä 1. ja tutkimukset luokiteltiin numeroihin 1-15. Aineisto luettiin läpi ja niistä etsittiin merkityksellisiä ilmaisuja vastaamaan nimettyihin tutkimustehtäviin. Merkitykselliset ilmaisut pelkistettiin ja kirjoitettiin ensin paperille helpottamaan tutkimustehtäviin vastaamista. Tämän jälkeen paperille pelkistetyt ilmaisut siirrettiin analyysirunkoon oikean pääluokan rinnalle. Pelkistettyjen ilmausten avulla muodostettiin alaluokkia. Alaluokkia syntyi useita ja lopuksi niitä tiivistettiin.

6 Tulokset

6.1 Hematologisen sairaanhoitajan työ osaamisvaatimukset

Opinnäytetyön aineiston avulla voi huomata, että hematologisen sairaanhoitajan osaamisvaatimukset muodostuvat monista tekijöistä. Kliinisen asiantuntijan rooliin kuuluu muun muassa toimia hoitotyön tekijänä, kehittäjänä, ohjaajana, yhteistyötekijänä ja johtajana. Kliinisellä asiantuntijalla pitää olla vahva työkokemus ja hänen pitää olla työhönsä motivoitunut. Hän ei pelkää muutoksia työnkuvassaan ja oli valmis toimimaan tiimin jäsenenä. (Jaakkola 2012, 2.) Liitteisiin 2. ja 3. on eritelty aineistosta löytyneitä pelkistettyjä ilmauksia vastaamaan tutkimuskysymykseen. Liitteistä 2. ja 3. voi huomata, että useiden pelkistettyjen ilmausten perässä on viittauksia useammasta eri lähteestä. Niiden alapuolelle on avattu taulukosta korostuneiden pääluokkien tuloksia yleissairaanhoitajan osaamisvaatimusten mukaisesti.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella. Kliininen asiantuntija on korkeasti koulutettu, hänellä on vankka työkokemus ja erityisosaamista omalta erikoisalaltaan (Jaakkola 2012, 30). Pitkän työkokemuksen avulla kliininen sairaanhoitaja pystyy laajasti hyödyntämään osaamistaan sekä kehittämään työtään (Jokiniemi ym. 2018, 19). Sairaanhoitaja hallitsee hyvin teorian tiedon omalta erikoisalaltaan. Hän pystyi peilaamaan teorian tietoa käytäntöön potilaan hoidon suunnitteluun ja toteutukseen (Lahti 2008, 23.) Pitkä työkokemus mahdollistaa teorian tiedon, käytännön työn ja kokonaisuuden hahmottamisen keskimääräistä laajalaisemmin (Ahola & Heikkilä 2005, 75).

Potilaat arvostavat poliklinikalla työskentelevän sairaanhoitajan asiantuntemusta. Hyvää asiakaslähtöisyyden osaamista on tiedon antaminen potilaalle sairaudesta, lääkityksestä ja omahoidosta. (Salo 2017, 30-31.) Sairaanhoitajan pitää osata tukea potilasta sekä hänen omaisiaan. Yleensä omaiset toivovat saavansa tietoa läheisensä sairaudesta. Riittävä tiedon saaminen helpotti tukena olemista ja kevensi omaisten taakkaa. (Lahti 2008, 57.) Sairaanhoitaja suunnittelee yhdessä potilaan ja hoitoon osallistuvien omaisten kanssa potilaan yksilöllistä hoitosuunnitelmaa. Tämä edellyttää sairaanhoitajalta keskittymistä potilaan yksilöllisiin tarpeisiin. Sairaanhoitaja opettaa potilasta elämään

mahdollisimman normaalia elämää sairauden kanssa. (Ahola & Heikkilä 2005, 73.)

Sairaanhoitajan työ vastaanottotehtävissä polikliinisessä ympäristössä on itsenäistä ja vastuullista (Salo 2017, 26). Kliininen asiantuntija teki yhteistyötä moniammatillisten ja monialaisten tahojen kanssa (Jaakkola 2012, 28). Konsultointiapua henkilökunta kysyy hoitotyön asiantuntijoilta. Hoitotyön asiantuntijan ja erikoislääkärin yhteistyö nähdään merkittävänä tekijänä työn sujuvuudelle. (Leppänen & Puupponen 2009, 30-32.)

Kliininen asiantuntija toimi oman ammattikuntansa kouluttajana. Kliininen asiantuntija toimi hoitohenkilökunnan tukipilarina. Hän pitää huolta niin omasta kuin muiden työntekijöiden osaamisesta sekä mahdollisuudesta kehittyä ammatillisesti. (Viholainen 2018, 24.) Kliinisellä sairaanhoitajalla on vankka osaaminen omasta erikoisalastaan. Hän pystyy jakamaan omaa tietoaan muille potilaan hoitoon osallistuville hoitajille. Asiantuntijalta edellytetään sitoutumista kouluttaa henkilökuntaa ja hyviä vuorovaikutustaitoja. (Vestman 2013, 2.) Työskentely tiimin jäsenenä koetaan yhdeksi tärkeäksi työtehtäväksi (Leppänen & Puupponen 2009, 31).

Sairaanhoitajan koulutuksessa pitää huomioida hyvä opetus- ohjausosaaminen siten, että valmistuessaan sairaanhoitajalla olisi valmiudet suunnitella, toteuttaa, arvioida ohjausta. Sairaanhoitajan pitää osata ohjata potilaita oikeiden palveluiden ja tukien piiriin. (Nurmi ym. 2016, 30.)

Aineistosta selvisi, että asiantuntijasairaanhoitaja osasi ennakoida potilaan tilassa tapahtuvia muutoksia etukäteen ja suunnitella hoitoa sen mukaisesti (Salo 2017, 36). Kliinisellä asiantuntijalla on hallussaan vahva potilastyön osaaminen kliinisestä hoitotyöstä. Siihen kuuluu muun muassa lääkehoidon toteutus ja potilaan hoidon suunnittelu. (Jaakkola 2012, 25.) Asiantuntijuus edellyttää työn kautta saatua osaamista hoitotyön eri alueilta (Vestman 2013, 2). Kliinisen hoitotyön asiantuntijat ovat kokeneita ja itsenäisiä. Heidän työnsä sisältää erikoistumiseen ja laajennettuihin tehtävänkuviiin ja vastuualueisiin liittyviä tehtäviä. (Jokiniemi 2014, 7.) Sairaanhoitajalla pitää olla vankka tietopohja lääkehoidosta ja kyky soveltaa se käytännön työhön. Lääkkeiden hallinnassa

sairaanhoitajien pitää olla tietoinen laillisista ja eettisistä näkökohdista. (Sulosaari ym. 2011, 475-476.) Asiantuntijahoitajan tulee hallita potilaan hoitoon liittyvät hoitomenetelmät ja osata arvioida niiden vastetta (Lobban & Perkins 2013).

Koulutusta pidetään tärkeänä mahdollistajana asiantuntijahoitajan nimittämiseksi (Vestman 2013, 2). Lisä- ja jatkokoulutukset mahdollistavat harjoittaa ja jatkaa kouluttautumista sekä tietojen ja taitojen syventämistä. Tärkeää on pysyä ajan tasalla uusimmista käytännöistä ja suosituksista. (Dury ym. 2014, 459- 460.)

6.2 Hematologisen sairaanhoitajan kehittymisen tarpeet

Hematologisen sairaanhoitajan työn kehittyminen ammatillisesti asiantuntijuudessa edellytti, että työntekijä tunnisti omaa epävarmuuttaan ja osasi pyytää apua tai lisäkoulutusta esimieheltään (Jaakkola 2012, 9). Poliklinikalla työskentelevä sairaanhoitaja toimii yksin vastaanotollaan. Uusien sairaanhoitajien perehdytys saattaa jäädä puutteelliseksi tai vajaaksi. Kansainvälisissä tutkimuksissa puhuttiin mentoroinnista. Mentoroinnilla varmistetaan kokeneen sairaanhoitajan hiljaisen tiedon siirtyminen uudelle sairaanhoitajalle. (Pirschel 2017, 12-13.) Asiantuntijan rooli hoitotyössä on edelleen epäselvä ja työnkuva vaihtelee Euroopassa. Euroopan sisäisiä koulutusstandardeja tulee yhtenäistää ja selventää, jotta sekaannuksilta vältyttäisiin. (Dury ym. 2014, 455-261.) Vestman (2013) totesi, että asiantuntijahoitajan nimityksen kriteereitä tulisi yhtenäistää ja selkeyttää. Asiantuntijahoitajan osaamisvaatimusten epäselvyys nousi tutkimuksessa esille. (Vestman 2013, 2.) Tutkimuksessaan Jokiniemi ym. (2018) kuvasi kliinisesti erikoistuneiden sairaanhoitajien työnkuvan vaativana sekä vastuullisena. Vaativa työnkuva nähdään kuormittavalta. (Jokiniemi ym. 2018, 21.) Potilasohjaukseen sekä potilaiden ja omaisten tukemiseen tarvittaisiin lisää koulutusta (Lahti 2008, 80). Asiantuntijahoitajien tulee osallistua enemmän tutkimuksiin sekä tieteellisen näyttöön perustuvan tiedon kehittämiseen erityisellä hoitotyön alalla (Dury ym. 2014, 459-462).

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Kirjallisuushaussa suoranaisesti hematologisesta sairaanhoitajasta tai työnkuvasta ei löytynyt kuin yksi tutkimus, Leena Lahden vuonna 2008 tekemä Pro gradu tutkimus. Aineiston vähäinen määrä vaikutti tiedonhakuun. Valittu aineisto sisälsi paljon materiaalia kliinisen asiantuntijan osaamisesta ja rooleista. Kliinisen asiantuntijan ja asiantuntijahoitajan osaaminen oli peilattavissa hematologiseen sairaanhoitajan osaamiseen. Hematologinen sairaanhoitaja työskentelee tietyn asiakasryhmän kanssa, joten osaaminen tietyistä erikoisalasta oli vahva. Käytetyssä aineistossa oli mainittu tutkitun tiedon vähyys erikoissairaanhoitajan osaamisesta. Opinnäytetyössä käytetyt aineistot olivat sisällöltään yhteneväisiä ja siksi myös asianmukaisia tähän opinnäytetyöhön.

Taulukko 1. Jaakkola (2012) on määritellyt kliinisesti erikoistuneet hoitajat ja kliinisen hoitotyönasiantuntijat. Opinnäytetyön tuloksissa selvisi kliinisen ja hoitotyön asiantuntijan työnkuvan ja nimikkeiden kohdalla epäselvyyksiä. Opinnäytetyön perusteella voidaan nähdä, että kliinisesti erikoistuneiden hoitajien ja kliinisen hoitotyön asiantuntijoiden eroavaisuudet ovat pieniä.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksista löytyi useita yhteneväisyyksiä Eksoten hematologisen sairaanhoitajan tiedonannon kanssa. Erityisesti potilasohjaus, tukeminen, työkokemus, moniammatillinen yhteistyö ja teorian tiedon soveltaminen nousivat esille myös tiedonannosta. Eksoten hematologisen sairaanhoitajan (Silventoinen 2019) mukaan lisäkoulutuksen tarve vaikeista asioista keskustelemiseen sekä potilaan tukemiseen korostuivat. Opinnäytetyön aineistossa selvisi, että potilasohjaukseen oli toivottu lisäkoulutusta. Kliininen asiantuntija hallitsi monipuolisesti mainitut osaamisalueet. Hän pystyi edistämään potilaan psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Aineistosta ilmeni useaan kertaan työkokemuksen laajuus ja pituus. Myös tiedoksiannossa hematologinen sairaanhoitaja nosti työkokemuksen esille.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että kliininen sairaanhoitaja on moniosaaja ja kykenee hyödyntämään osaamisensa erityisen tehokkaasti

potilaan ja työorganisaation hyväksi. Vaikka kliinisellä asiantuntijalla on vahvaa osaamista, niin hyödynnetäänkö sitä riittävästi.

7.2 Eettiset näkökohdat sekä luotettavuus

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden arvioinnissa noudatettiin luotettavuuskriteereitä ja tutkimusetiikkaa. Luotettavuuskriteereitä ovat uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. Luotettavuuskriteerit pohjautuvat laadulliseen tutkimukseen, joita hyödynnettiin opinnäytetyössä soveltuvien osien. (Kylmä ym. 2007, 127.) Tutkimusetiikka kattaa monia valintoja ja päätöksentekotilanteita (Kylmä ym. 2007, 137). Opinnäytetyössä noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön toimintatapoja. Näitä on rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus, avoimuus ja vastuullisuus. Nämä asiat otettiin huomioon tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2018.)

Kirjallisuuskatsauksen aineisto valittiin julkaisuvuosien 2005-2019 väliltä. Tämä siksi, koska uutta tutkittua tietoa aiheesta oli niukasti. Laajan aikavälin tiedot voivat olla osin vanhentunutta lääketieteen kehitykseen nähden. Opinnäytetyössä oltiin kriittisiä ja kyseenalaistettiin löytynyttä tietoa. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta, joten tieto kerättiin valmiista aineistosta, joka edesauttaa tutkimuksen luotettavuuden mittaamisesta. Ennakkoluuloja aihetta kohtaan ei ollut, mikä lisäsi opinnäytetyön luotettavuutta. Opinnäytetyön tehtiin parityönä, jolloin yhdessä pystyttiin punnitsemaan kerätyn tiedon luotettavuutta ja hyödynnettävyyttä.

Opinnäytetyön riskinä oli, löydettiinkö oikeaa tietoa itsenäisellä tiedonhaulla. Tutkimusaineiston ollessa vieraskielinen oli mahdollisuus päätyä tekemään vääriä tulkintoja aineistosta. Osa sähköisten aineistojen tiedostoista eivät olleet avattavissa, mikä hidasti opinnäytetyön etenemistä sekä heikensi aineiston laaja-alaisuutta.

7.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaihe

Tulosten perusteella toimiminen hematologisena sairaanhoitajana on vaativaa. Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuutta on korkeatasoinen osaaminen pitkän työkokemuksen ansiosta. Työssä toimiminen edellyttää sekä sairaanhoitajan koulutusta ja erikoisopintoja että tietojen ja taitojen syventämistä hematologiaan. Työ edellyttää oman osaamisen kehittämistä, arviointia ja erikoisalan hallitsemista. Hematologinen sairaanhoitaja osaa toimia vuorovaikutuksessa moniammatillisessa tiimissä. Hän osaa kouluttaa ja jakaa omaa osaamistaan myös muille sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Hematologinen sairaanhoitaja pystyy soveltamaan monipuolisesti osaamistaan. Hän kykenee hyödyntämään ja soveltamaan pitkän työkokemuksen kautta kertynyttä tietoa ja taitoa potilaan kohdalla yksilöllisesti. Työ edellyttää erityistä tilanneherkkyyttä potilastyössä ja kykyä toimia potilaalle tiedonantajana ja tuen tarjoajana.

Hematologisen sairaanhoitajan osaamisesta ei ole tuoretta tutkimusta, joten sille olisi tarve. Jatkotutkimuksessa voitaisiin selvittää eroavatko hematologisen hoitajat tehtävät eri sairaanhoitopiireissä. Hematologisen sairaanhoitajan laajaa osaamista voitaisiin hyödyntää paremmin tutkimus- ja kehittämistyössä. Opinnäytetyön tuloksissa ilmeni työnkuvan ja roolien epäselvyyksiä asiantuntijahoitajien keskuudessa. Näitä ei kuitenkaan voida suoranaisesti yhdistää hematologisen sairaanhoitajan toimenkuvaan, sillä aineisto ei kuvannut tietyn erikoisalan asiantuntijuutta. Tarkempaa osaamista ja asiantuntijuutta ei hematologian erikoisalasta ollut, mutta asiantuntijahoitajan edellyttämää osaamista voidaan peilata hematologisen sairaanhoitajan työnkuvaan.

Lähteet

Ahola, N. & Heikkilä, A. 2005. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen erikoissairaanhoidossa. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu- tutkielma.

Ahonen, T. 2017. Palvelumuotoilu sotessa. Nummela: Muutoksen voima

Benner, P., Tanner, C. & Chesla, C. 1999. Asiantuntijuus hoitotyössä. Juva: WSOY.

Dury, C., Hall, C., Danan, J-L., Mondoux, J., Aguiar Barbieri- Figueiredo, M.C., Costa, M.A.M. & Debout, C. 2014. Specialist nurse in Europe: education, regulation and role. *International Nursing Review* 61(4), 454- 462.

Erikoissairaanhoitolaki 1.12.1989/1062.

Eriksson, E., Korhonen, T., Meranto, M. & Moisio, E-L. 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen. Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus-hanke. Porvoo: Bookwell.

<http://www.epressi.com/media/userfiles/15014/1442254031/loppuraportti-sairaanhoitajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>. Luettu 25.4.2018.

Eksote 2018. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden osallistujat. Osallistujat ja vaikuta. Miten osallistun. Kokemusasiantuntijat. <http://www.eksote.fi/eksote/osallistujat-ja-vaikuta/miten-osallistun/kokemusasiantuntijat/Sivut/default.aspx> Luettu 17.4.2018.

Heikkilä, A., Ahola, N., Kankkunen, P., Meretoja, R. & Suominen, T. 2007. Sairaanhoidajien ammatillinen pätevyys sisätautien, kirurgian ja psykiatrian toimintaympäristössä. *Hoitotiede* 19(1/07), 3-12.

Jaakkola, V. 2012. Hoitotyön kliininen asiantuntijuus terveydenhuollossa. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu- tutkielma. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120589/urn_nbn_fi_uef-20120589.pdf. Luettu 26.4.2018.

Jokiniemi, K. 2014. Clinical Nurse Specialist Role in Finnish Health Care. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja.

Jokiniemi, K., Leivonen, K., Taam-Ukkonen, M. & Miettinen, M. 2018. Ylihoitajien näkemyksiä kliinisesti erikoistuneiden hoitajien työstä erikoissairaanhoidossa. *Hoitotiede* 30(1), 5-26.

Jyväskylän yliopisto 2018. Hankkeet. Onnistu yhdessä. Avaimet. Kommunikoinnin, tietämisen ja ymmärtämisen avaimet. Asiantuntijuus. <https://peda.net/jyu/hankkeet/onnistuyhdessä%C3%A4/avaimet/1ktjya/asiantuntijuus>. Luettu 17.4.2018.

Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki, S., Kinnunen, P., Pietilä, A-M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Vuotilainen, A. & Walden, A. 2018. Optimoitu sote-ammattilaisen koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160883/39-2018-Optimoitu%20sote-osaaminen.pdf>. Luettu 24.4.2019.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P & Liikkanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25(4), 291-301.

Kassara, H., Paloposki, S., Holmia, S., Murtonen, I., Lipponen, V., Ketola, M-L & Hietanen, H. 2005. *Hoitotyön osaaminen*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kuntaliitto 2017. Asiantuntijapalvelut. Sosiaali- ja terveysasiat. Erikoissairaanhoido. <https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/terveydenhuolto/erikoissairaanhoido>. Luettu 25.4.2018.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy

Lahti, L. 2008. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen hematologista syöpää sairastavan potilaan hoitotyössä. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2007.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559

Leppänen, N. & Puupponen, A. 2009. Hoitotyön asiantuntija-käsitteen määrittelyä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Terveyden edistämisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4146/leppanen_nina_ja_puupponen_anna.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 17.5.2019.

Lobban, L. & Perkins S. 2013. Role of the specialist nurse in caring for patients with myeloma. *Nursing standard* 28(2). <http://www.web.a.ebscohost.com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=089ba0c5-fa59-49ac-b53c-68fe91aa7d61%40sessionmgr4007>. Luettu 12.5.2019.

Nurmi, R., Korhonen, T. & Mahlamäki-Kultanen, S. 2016. Sairaanhoidajakoulutuksen opetussuunnitelmien ohjaus- ja opetusosaamisen tavoitteet. *Tutkiva hoitotyö* 14(3), 24-33.

Pirscel, C. 2017. Competencies Create Expert, Accountable Nurses Delivering Quality Care. *ONS Voice* 32(4), 12-13. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&>

sid=3de253e2-4ed9-4380-b7ea-f00eeca687%40sessionmgr4010. Luettu 14.5.2019.

Saimaan ammattikorkeakoulu 2019. Koulutustarjonta ja hakeminen. AMK-tutkinnot. Sosiaali- ja terveysala. Sairaanhoitaja. <https://www.saimia.fi/fi-FI/koulutustarjonta/amk-tutkinnot/sosiaali-ja-terveysala/sairaanhoitaja>. Luettu 10.5.2019.

Sairaanhoitajat 2014. Tietopaketti. Opiskelu sairaanhoitajaksi. www.sairaanhoitajat.fi/artikkeli/opiskelu-sairaanhoitajaksi/. Luettu 17.4.2018.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus. Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Luettu 25.4.2018.

Salo, V. 2017. Sairaanhoitajan asiantuntijuus polikliinisessä hoitotyössä. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Hoitotiede. Pro gradu-tutkielma. www.tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/103006/1520258473.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 20.5.2019.

Savonia 2019. Yleissairaanhoitajan (180op) osaamisvaatimukset ja sisällöt julkaistu. <https://blogi.savonia.fi/ylesharviointi/2018/11/06/yleissairaanhoitajan-osaamisvaatimukset-paivitetty-tyopaketti-1/> Luettu 12.5.2019.

Silventoinen, E. 2019. Hematologinen sairaanhoitaja. Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tiedekunta. Tiedoksianto. 10.1.2019.

Sulosaari, V., Suhonen, R. & Leino-Korpi, H. 2011. An integrative review of the literature on registered nurses' medication competence. *Journal of Clinical Nursing* 20(3&4), 464-478.

Tampereen teknillinen yliopisto 2018. Verne liikenteen tutkimuskeskus. Etusivu. Tutkimusmenetelmä. Tiedon analysointi. <http://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>. Luettu 19.9.2019.

Terveyskylä 2018. Syöpätalo.fi. Veritaudit. Tietoa Veritaudeista. Mitä on hematologia. <https://www.terveyskyla.fi/syopatalo/veritaudit/tietoa-veritaudeista/mit%C3%A4-on-hematologia>. Luettu 10.4.2018.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2018. Tiedevilppi. Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytantto>. Luettu 24.5.2018.

Vestman, J. 2013. Asiantuntijajohtajaksi nimityksen kriteerit ja perustelut kliinisessä hoitotyössä. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Hoitotiede. Pro gradu-tutkielma.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84834/gradu06917.pdf?sequence=1&isAllowed=>. Luettu 26.4.2018.

Viholainen, K. 2018. Sairaanhoidajien laajavastuinen hoitotyön asiantuntijuus erikoissairaanhoidossa. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Preventiivinen hoitotiede. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20180268/urn_nbn_fi_uef-20180268.pdf. Luettu 25.4.2019.

	Tekijä(t)	Otsikko	Aineisto/Menetelmä	Keskeiset tulokset
1	Ahola, N. & Heikkilä, A. 2005	Sairaanhoidajan ammatillinen pätevyys erikoissairaanhoidossa.	Aineisto oli kerätty kahdessa osassa. Ensimmäinen otos muodostui tutkimushetkellä organisaatiossa työskentelevistä sairaanhoitajista (N=487) ja toinen otos, joka toisesta ensimmäiseen kyselyyn vastanneista sairaanhoitajista (N=165)	Sairaanhoidajat arvioivat pätevyytensä hyväksi seitsemällä ammatillisen pätevyyden osa-alueilla.
2	Dury, C. Hall, J-L. Danan, J. Mondux, M-C. Aguiar Barbieri-Figueiredo, M.A.M. Costa & C. Debout 2014	Specialist nurse in Europe: education, regulation and role	Sähköinen kyselylomakkeita lähetettiin 550 Euroopan sairaanhoitajaliiton jäsenille ja kymmenelle eurooppalaisille sairaanhoitajajärjestöjen jäsenille. 77 asiantuntijaa vastasi kyselyyn 29 Euroopan maasta. Tutkimuksessa käytettiin lumipallo-otantaa.	Eurooppalaisessa erikoissairaanhoitajien nimikkeistä, koulutuksen tasosta, pituudesta ja kelpoisuudesta löytyi eroavaisuuksia.
3	Heikkilä A, Ahola N, Kankkunen P, Meretoja R & Suominen T 2007	Sairaanhoidajan ammatillinen pätevyys sisätautien, kirurgian ja psykiatrian toimintaympäristöissä.	Tarkoituksena kuvata sairaanhoitajien itsearvioimaa ammatillista pätevyyttä erikoissairaanhoidossa. Aineisto koostui 284 sairaanhoitajan ja 12 apulaisosastonhoitajan itsearvioinneista.	Yli kymmenen vuotta työssä olleet sairaanhoitajat arvioivat ammatillisen pätevyytensä erittäin hyväksi.
4	Jaakkola, V. 2012	Hoitotyön kliininen asiantuntijuus terveydenhuollossa, systemaattinen kirjallisuuskatsaus.	Tieteellisissä julkaisuissa artikkeleina julkaistut tutkimukset, jotka käsittelevät kliinistä osaamista ja haasteita. Käytettiin 33 tutkimusta.	Kliinisen asiantuntijan rooli terveydenhuollossa on moninainen. Tulevaisuudessa lisää tutkittua tietoa kliinisen asiantuntijan roolista Suomessa.
5	Jokiniemi, K. 2014	Clinical Nurse Specialist Role in Finnish Health Care	Kolmeosatutkimusta: systemaattinen kirjallisuuskatsaus (n=42), kliinisen hoitotyön asiantuntijoiden	Suomalainen ja kansainvälinen kliinisen hoitotyön asiantuntijan tehtävä on pääsääntöisesti sama. Työn

			teemahaastattelut (n=11) ja Delphi tutkimus (ensimmäinen kierros n= 25, toinen n= 22 ja kolmas n=19).	keskeinen ydin on asiantuntijatasoinen kliininen hoitotyö.
6	Jokiniemi, K., Leivonen, K., Taam-Ukkonen, M. & Miettinen, M. 2018	Ylihoitajien näkemyksiä kliinisesti erikoistuneiden hoitajien työstä erikoissairaanhoidossa.	Ylihoitajien (n=9) teemahaastatteluilla. Laadullisen sisällön analyysi.	Kliinisesti erikoistuneiden hoitajien osaaminen on laaja-alaistahoitotyön asiantuntijuutta.
7	Lahti, L. 2008	Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen hematologista syöpää sairastavan potilaan hoitotyössä.	Tutkimusaineisto hematologisen osaston sairaanhoitajilta (N=12) käyttäen teema- ja yksilöhaastattelua.	Tulevaisuudessa sairaanhoitajilta vaaditaan syövän hoitotyössä enemmän erikoisosaamista, tietoteknillisiä taitoja ja koulutuksen kehittämistä.
8	Leppänen, N. & Puupponen, A. 2009	Hoitotyön asiantuntija-käsitteen määrittelyä.	Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena kuvata hoitotyön asiantuntijakäsitettä. Kirjallisuuskatsauksessa käytettiin 12 tutkimusartikkelia sisällönanalyysiin.	Tulokset osoittavat, ettei hoitotyön asiantuntijuudelle ole yksiselitteistä määritelmää. Roolit ovat moninaisia ja nousevat kukin organisaation tarpeista. Osaamista kuvattiin yleisellä tasolla, ja tarkempi osaaminen määrittyi kyseisen toimenkuvan mukaan.
9	Lobban L & Perkins S 2013	Role of the specialist nurse in caring for patients with myeloma.	Tutkimuksen pohjalta tehty tieteellinen julkaisu.	Artikkelissa ilmenee hematologisen sairaanhoitajan osaamisen merkitys potilaan hoidossa.
10	Nurmi, R., Korhonen, T. & Mahlamäki - Kultanen, S. 2016	Sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmien ohjaus- ja opetusosaamisen tavoitteet.	Tutkimuksen aineisto otettu ammattikorkeakoulujen julkisilta verkkosivuilta saatavista vuoden 2014 sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmat (n =22) Aineiston analyysissä käytettiin kvantifiointia sekä deduktiivista ja	Tulokset ovat pääosin yhteneviä kansallisen sairaanhoitajien ammatillisen osaamisen vaatimusten kanssa. Jatkossa tulisi opetussuunnitelmia ja ohjaus- ja opetusosaamista kehittää työelämän

			induktiivista sisällönanalyysejä.	kanssa, mikä edistäisi ohjauksen laatua hoitotyössä.
1 1	Pirschel, C. 2017	Competencies Create Expert, Accountable Nurses Delivering Quality Care	Kansallisen lääketieteen akateeminen julkaisu. Artikkelissa kuvaillaan onkologisen sairaanhoitajan osaamisen piirteitä.	
1 2	Salo, V. 2017	Sairaanhoitajan asiantuntijuus polikliinisessä hoitotyössä	Integroitu kirjallisuuskatsaus. Aineisto vuosilta 2007-2017 yhteensä 32 tutkimusta. Analyysi tehtiin sisällönanalyyseillä.	Sairaanhoitajan asiantuntijuutta polikliinisessä työssä kuvattiin seitsemällä eri osa-alueella. Osa-alueet olivat: terveyden edistäjä, hoidon tarpeen arvioija, empaattinen vuorovaikuttaja, motivoiva asioidenhoitaja, konsultoiva tiimityöskentelijä, hoitotyön kehittäjä ja osaaja ja laajennetun tehtäväkuvan toteuttaja.
1 3	Sulosaari, V., Suhonen, R. & Leino-Kilpi, H. 2011	An integrative review of the literature on registered nurses' medication competence	Integroivan kirjallisuuskatsauksen tarkoitus oli kuvata sairaanhoitajien lääkehoidon osaamista. Hyväksytyt artikkelit tunnistettiin systemaattisella kirjallisuushaulla tutkimukseen ja näyttöön perustuviin tietokantoihin.	Tuloksissa saatiin kerättyä 11 sairaanhoitajien lääkehoidon osaamisaluetta. Analyysissa tuli ilmi kolme merkittävää luokkaa, jotka liittyvät näihin osaamisalueisiin: päätöksen teko osaaminen, teoreettinen osaaminen ja käytännön osaaminen.
1 4	Vestman, J. 2013	Asiantuntijahoitajaksi nimityksen kriteerit ja perustelut kliinisessä hoitotyössä.	Tutkimusaineisto asiantuntijahoitajiksi nimitettyjen sairaanhoitajien päätöksiäkirjoista (N=28) sekä päätöksiä tukevista muista asiakirjoista (N=13). Analysointi	Kriteerit asiantuntijahoitajien nimityksiä olivat sisällöltään erilaiset. Jatkossa yhtenevät ja selkeät kriteerit asiantuntijahoitajan nimittämisestä sekä hoitotyön

			induktiivisella sisällönanalyysilla.	asiantuntijatyön kompetenssit.
1 5	Viholainen, K. 2018	Sairaanhoidajien laajavastuinen hoitotyön asiantuntijuus erikoissairaanhoidossa	Tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla kliinisessä työssä työskenteleviltä sairaanhoitajilta HUS-alueella. (n=11) ja esimiehiä(n=3). Sairaanhoidajien haastattelut suoritettiin ryhmähaastatteluina ja esimiesten yksilöhaastatteluina.	Kliinisen asiantuntijan rooli oli monipuolinen ja itsenäinen. Työnkuvaan kuului työn kehittämistä, hoitohenkilökunnan kouluttamista ja kliinisen osaamisen kartoittamista. Epäselvyys työn sisällöstä ja roolin tavoitteista olivat haasteina.

Hematologisen sairaanhoitajan työn edellyttämät osaamisvaatimukset Liite 2.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
Oma ajattelumaailma ja sen vaikutus hoitotyöhön (7) Arvoperusta ohjaa työskentelyä (1) Lainsäädännön ja suositusten tunteminen (10) Pätevyys muodostuu useista eri komponenteista (1) Muutosmyönteinen ja joustava työskentely tapa (3,4,14) Työskentelevät laaja-alaisissa tehtävissä (5) Pyrkii kehittämään työtään ja osaamistaan (2,3,4,14) Pystyy refleктоimaan toimintaansa (2,3,4) Suuri määrä työkokemusta (1,3,4,5,6,7,9,12,14) Vahva teoreettinen, - ja käytännön osaaminen tietystä erikoisalasta (1,2,3,4,6,7,9,11) Työ edellyttää jatkuvaa oman osaamisen arviointia ja hallintaa (4,5,9,11,15)	Arvot ja asenteet Päätöksenteko Lait ja suositukset Oma persoonallisuus Hiljainen tieto Työkokemus Näyttöön perustuva toiminta Asiantuntijuus Ammattitaidon ylläpitäminen ja ammatillinen kasvu	Ammatillisuus ja eettisyys
Kuuntelee potilaan ja omaisten toiveita (7,9,12) Huolehtii hoidon sujuvuudesta, pitää potilaan puolia ja toimii potilaan hyväksi (5,12) Ottaa puheeksi myös vaikeita asioita (9) Tarjoaa tietoa, sosiaalista ja psyykkistä tukea potilaille ja läheisille (2,7,9,11,12,15)	Toivon ylläpitäminen Kiireettömyys Kuunteleminen Hoitotahto Yksilöllisyys Hoitosuunnitelma	Asiakaslähtöisyys

Luottamuksellisen ja hyvän hoitosuhteen luominen (7,12)		
Toimivat asiantuntijatehtävissä kansallisissa sekä kansainvälisissä verkostoissa (2,8) Moniammatillinen tiimityöskentely potilaan hoidossa (2,8,10,11,13,10) Antaa tietoa myös muille ammattilaisille (2,4,5,9)	Vuorovaikutustaidot Moniammatillinen yhteistyö Tiedon jakaminen Konsultointitaidot Itsenäiset vastaanotot	Kommunikointi ja moniammatillisuus
Oman ammattikunnan kouluttaminen (4,5,9,10) Vastuu johtaa tiimiä hoitotyössä (2,5,9,15) Toimia mentorina uudelle työntekijälle (4,11) Ohjata opiskelijoita ja opinnäytetöitä (10,15)	Perehdytys ja mentorointi Opiskelijaohjaus Roolimalli Hyvät yhteistyötaidot Työmotivaatio Vastuu	Johtaminen ja työntekijäyhteyttäminen
Hyvä tietoteknologia osaamisen hallinta (1) Osaa etsiä tutkittua ja näyttöön perustuva tietoa (2,13)	Teknologian hallinta Tiedonhaku Kriittinen ajattelu	Tiedonhallinta
Potilasohjauksen opetus on keskeinen osa-alue sairaanhoitajakoulutuksessa (10) Huolehtii, että potilasohjeet ovat ajantasaisia (5) Tietotekniikan hyödyntäminen ohjauksessa ja opetuksessa (10) Osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjausta (2,5,9,10,15) Ohjaus ja opetus painottuu näyttöön perustuvaan ja tutkittuun tietoon (2,5,10,12,13) Sujuva suullisten ja kirjallisten ohjeiden antaminen ja niiden läpikäyminen (2,5,7,9,12,15) Opettaa elämään sairauden kanssa mahdollisimman normaalia arkea (2,7,9,12,15)	Vuorovaikutus Yksilö- ja ryhmäohjaus Ohjaus omahoitoon Neuvonta Potilasohjeet	Ohjaus- ja opetusosaaminen sekä omahoidon tukeminen
Syövänhoidon vahva erikoisosaaminen kaikissa syövän vaiheissa (7,9,11) Lääkehoidon laaja osaaminen (7,13) Asiantuntijatasoinen kliininen hoitotyö (2,4,5) Potilaan hyvinvoinnin tarkkailu sekä kipujen arvioiminen ja havainnoiminen (2,3,5,7,9,12,15) Kyky ennakoita potilaan tilassa tapahtuvia muutoksia etukäteen (1,4,9) Työnkuva perustuu tiettyyn potilasryhmään (4,6,7,11,9) Osaamisen soveltaminen (4,11,2,13,8,3) Kliinisten tutkimusten järjestäminen (9)	Teoriatieto ja sen ajantasaisuus Potilaan tarkkailu Kivunhoito Kehittynyt tilannetaju Lääkärin avustaminen Hoitotyön auttamismenetelmät Kliiniset toimenpiteet Vastuu Hoidontarpeen arviointi Jatkohoito	Kliininen hoitotyö
Osaamisen arviointi ja mittaaminen tukevat kehitystä turvallisen, näyttöön perustuvan hoitotyön varmistamiseksi (11) Näyttöön perustuvan tiedon käyttö ja soveltaminen omalla erikoisalalla (2,3,4,8,11,14) Kriittinen ajattelutapa työssä (2)	Tiedon soveltaminen Ongelmanratkaisutaidot	Näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko

Tarttuu uusiin haasteisiin, ja pohtii niitä eri näkökulmista (4,14)	Muutosmyönteisyys	Yrittäjyys ja kehittäminen
Työntekijän sitoutuminen työpaikkansa arvoihin (1) Varmistaa korkeatasoinen hoito (2,5) Opinnot valmistavat ammattilaisia jotka voivat tarjota ja parantaa potilaiden hoitoa (13) Vaativa erikoissairaanhoidon alue vaatii korkeaa koulutusta (1,3,4,5,11,14) Ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja tietojen päivittäminen (1,2,3,5,6,11,12)	Organisaation arvot Luvat Koulutus ja jatkokoulutus	Laadun varmistus
Hallitsee palvelujärjestelmän sisällön (4) Tarjoaa potilaalle erilaisia tukipalveluita ja järjestää jatkohoitoa (7,9,11,12) Tarjota terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, ylläpidossa ja palauttamiseksi välttämättömiä/ hyödyllisiä palveluita (2)	Terveydenhuollon palvelut Vertaistuki Järjestöt	Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä
Potilaan tilassa tapahtuvien muutoksien oikea dokumentointi (1) Turvallisuus määräyksien huomioiminen (11) Potilaan hoito sujuu mutkattomasti ilman keskeytyksiä (9) On tietoinen potilaan oikeuksista (2)	Kirjaaminen Jatkuvuus Lait Luvat	Potilas- ja asiakasturvallisuus

Hematologisen sairaanhoitajan asiantuntijuuden kehittymisen tarpeita. Liite 3.

PELKISTETYT ILMAISUT	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
Kehittyminen edellyttää oman keskeneräisyyden ja epävarmuuden tunnistamista (4) Jakaa omaa tietoa muille (5,6,7)	Osaamisen tunnistaminen Yhteistyö	Ammatillisuus ja eettisyys
Epäselvä tehtäväkuva (2,3,4,6,15) Työtä tulisi kehittää määrittäen yhtenäinen tehtäväkuva, tiedottamalla tehtävistä sekä tukemalla niiden toteuttamista (6) Työnkuva laaja, monipuolinen ja vaativa (2,6,15) Rooliristiiridat lääkäreiden ja sairaanhoitajien välillä (15) Riittävän mentoroinnin tai perehdytyksen saaminen voi olla vaikeaa tai puutteellista (2,4) Suuri työmäärä ja vähäinen aika (4)	Työnkuvan suunnittelu, toteutus ja arviointi Työnkuvasta tiedottaminen Työn jako ja tukeminen Perehdytys ja mentorointi	Johtaminen ja työntekijäosaaminen
Ottaa vastuu edistää ammatillista tietoa ja käytäntöä (2)	Motivaatio kehittää	Ohjaus- opetusosaaminen sekä omahoidon tukeminen
Lääketurvallisuuden edistäminen osana potilasturvallisuutta (2,13)	Osaamisen varmistaminen Luvat	Potilas- ja asiakasturvallisuus
Organisaation halu kehittää ja vakiinnuttaa hoitotyön asiantuntijatehtäviä (6) Voimavarojen parempi	Palveluiden ja työnjaon uudistaminen Yhteiset toimintamallit	Laadun varmistus

hyödyntäminen ja toiminnan tehostaminen (6)		
Palveluiden kehittäminen vastaamaan käytännön tarvetta (9) Kehittää terveydenhuollon palveluita ja lisää toiminnan tuloksellisuutta (5,6)	Asiakaspalautteet	Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä
Tutkimuksiin osallistuminen ja uuden tiedon saaminen (2,5,15)	Kehittämistyö	Tiedonhallinta
Ottaa asioista selvää ja tarttua uusiin haasteisiin (7) Vahvistaa muutoksenhallintataitoja (3) Tekevät harvoin kehittämisehdotuksia (1,3)	Hankkia uutta tietoa Lisä- ja jatkokoulutus	Yrittäjyys ja kehittäminen